

Hranice - a co za ní?

Každý myšlenkový pokus, usilující o poznání dosud nepoznaného, se může v jistých momentech dostávat na „hranici“, na jakousi „mez“, za níž se zprvu více skrývá než otvírá a rozprostírá nová, jiná krajina, ba možná spíše jen tušený nový terén. Nedochozí k tomu ovšem pokaždé; pokud k dosavadním poznatkům jen přidáváme poznatky další, terén se nám vůbec nejeví (nemusí jevit) jako něco jiného, ale právě naopak jako známý, takže přiřazení nového poznatku jen rozšiřuje naše vědomosti, ale naše myšlení jakoby nechává na pokoji. Proto rozpoznat, kdy se ocitáme na „hranici“, není snadné, pokud jsme na to nějak zvyklí, např. tím, že pro to máme již běžné, tj. zaběhnuté pojmenování. Takové pojmenování ovšem slouží obvykle jako kdysi na mapách „Hic sunt leones“, anebo přímo jako varovná značka „jítí dál se nedoporučuje (nebo přímo zapovídá)“. Kdysi na to poukazovaly výslovné zákazy (např. náboženské); dnes už jsme na to – např. ve vědách – natolik zvyklí, že to jako zákaz vůbec nebereme. (Pokud to někdo nerespektuje, vyslouží si pokárání a výtku diletantismu; to funguje jako neformální exkomunikace z řad pravých vědců.)

(Písek, 101230-2.)